

واحد آموزش به بیمار

مسول واحد آموزش به بیمار و ارتقاء سلامت خانم پروین امیری

واحد آموزش به بیمار در بیمارستان به مرکزی اطلاق می شود که امکانات ارائه آموزش به بیمار را در بدو پذیرش، حین بستری و پس از ترخیص دارا باشد. این مرکز یکی از زیر مجموعه های بیمارستان بوده و تحت نظارت دفتر پرستاری خدمات خود را ارائه می نماید. واحد آموزش به بیمار بیمارستان امام رضا(ع) از سال ۱۳۹۹ راه اندازی و مشغول ارائه آموزش به بیمار می باشد.

خودمراقبتی مجموعه ای از اعمالی است که فرد به صورت اکتسابی، آگاهانه و هدفدار برای خود، فرزندان و خانواده اش انجام میدهد تا از لحاظ جسمی، روانی، اجتماعی سالم بمانند و همچنین در صورت ابتلا به بیماری و بستری در بیمارستان براساس آموزشهای دریافتی در حین بستری و پس از ترخیص از سلامت خود و خانواده اش حفاظت نماید. آموزشهای خود مراقبتی متوجه و متمرکز بر تغییر روش زندگی و آموزش اثر بخش در حیطه های نگرشی و ترک عادات مضر برای سلامت و تمرین و استمرار در اتخاذ روشهای بهداشتی، تغذیه ای، فیزیکی، ذهنی/ روانی و سایر رفتارهای شخصی برای زندگی سالم تر و حمایت از برنامه های پیشگیری و درمان و بهبود شاخص امید به زندگی و کاهش هزینه های سلامت در جامعه است. آموزشهای خود مراقبتی میل اصلی ایفای نقش بیمارستان در بحث ارتقای سلامت بیماران است.

نیاز سنجی دقیق و برنامه ریزی صحیح و اجرای اثر بخش آموزشهای خودمراقبتی متضمن اثربخشی بسیاری از هزینه های صرف شده برای درمان بیماران نیاز هست. خودمراقبتی یک باور و مهارت انطباق بیمار با شرایط جدید زندگی است. از این منظر آموزشهای خودمراقبتی بسیار پیچیده تر از آموزشهای عمومی بدو ورود و حین بستری در زمینه بیماری است. لذا انتظار میرود بیمارستان به عنوان یکی از مهمترین و تاثیر گذارترین سازمانهای سلامت محور در این زمینه برنامه های آموزشی موثر و مبتنی بر شواهد طراحی و ارائه نماید. برای این مهم لازم است، دستورالعملهای آموزش خود مراقبتی برای بیماریهای شایع با محوریت سوپروایزرهای آموزشی و آموزش سلامت و مشارکت پزشکان و سایر گروه های پزشکی تدوین شده و بر اساس آن آموزشهای خودمراقبتی در حین بستری و زمان ترخیص ارائه شود. ارائه آموزش های خود مراقبتی ترخیص، ساعاتی زودتر از زمان ترخیص و در راستای آموزش های خود مراقبتی حین بستری ارائه شود.

<https://reza.arums.ac.ir/fa>

تشکیل کارگروه آموزش به بیمار در هر يك از بخشهای بالینی متشکل اعضای ذیل برای برنامه ریزی و اجرای دقیق

آموزش بیماران انجام می شود . 1. رئیس بخش یا یکی از پزشکان به نمایندگی از طرف ایشان . 2 سرپرستار بخش . 3 سوپروایزر آموزشی و آموزش سلامت . 4 مسئول آموزش به بیمار .

یادآوری بسیار مهم ! آموزش بیمار بخشی از مراقبتهای پزشکی و پرستاری است و به هیچ وجه نیایستی با تعیین مسئول آموزش بیمار، این ماموریت مهم از وظایف تك تك پزشکان و پرستاران خارج شود. این مهم در امر پیشگیری و کنترل عفونت، ایمنی بیمار، کنترل کیفیت و سایر اصول مراقبت و درمان هم می شود. این مسئولان صرفا ناظر و هماهنگ کننده کیفیت هستند و استقرار کیفیت و ارائه خدمات با کیفیت و وظیفه تك تك کارکنان شاغل در امر مراقبت و درمان بیماران است .

فرایند آموزش به بیماران با محوریت و سیاست گذاری مدیریت خدمات پرستاری برنامه ریزی و با هدایت، برنامه ریزی و نظارت سوپروایزرهای آموزشی و آموزش سلامت و مشارکت مسئول آموزش بخش، سرپرستار و تمامی پرستاران و پزشکان بخشهای بالینی اجرا می شود. در همین راستا و به منظور مشارکت کارکنان در امر آموزش بیماران و ارتقای کیفیت آموزش بیماران، از بین کارکنان پرستاری بیمارستان در هر بخش بالینی **مسئول آموزش بیمار** تعیین می شود. سوپروایزرهای آموزشی و آموزش سلامت در تعامل مستمر با ایشان بوده و با هماهنگی سرپرستاران و روسای بخش، روند آموزش عمومی و خود مراقبتی بیماران طراحی، اجرا و ارزیابی اثربخشی می شود. اثر بخشی آموزشی در موضوع خود مراقبتی، بر اساس روشهای معتبر ارزیابی می شود . به عنوان مثال اثربخشی آموزش در حیطه دانشی در آموزش های عمومی و خود مراقبتی با پرسش مبنای آموزش داده شده و مقایسه پاسخ بیمار با اهداف آموزشی، ارزیابی می شود و در حیطه های مهارتی و عملکردی تغییر رفتار بیمار از طریق مشاهده مالک ارزیابی اثربخشی آموزش های عمومی و خود مراقبتی است . مثال دیگر در حیطه تغییر رفتار بیمار است که از طریق ارزیابی نا محسوس عملکرد بیماران در مورد نحوه/میزان راه رفتن بیمار پس از عمل جراحی و یادگیری و پذیرش آموزش های ارائه شده از سوی بیمار است .

ده توصیه مهم برای دستیابی به آموزش اثربخش و یادگیری/ تغییر رفتار بیماران

۱. آموزشها در موقعیت مناسب و با اختصاص زمان کافی و بدون تبادر احساس تعجیل به بیمار ارائه شود . هرگونه موانع ارتباطی محیطی یا شخصی بیمار از جمله درد، ترس، ازدحام، سر و صدا، ناتوانی ها / ویژگیهای خاص بیمار قبل از آموزش کنترل و حذف شوند . 3. شیوه ها و تدابیر آموزشی متناسب با هر مخاطب/ بیمار/ همراه طراحی و اجرا شود . 4. از جملات گویا، شفاف، قابل فهم و متناسب و درخور هر مخاطب استفاده شود . 5. هرگز از واژه های تخصصی در آموزش بیمار استفاده نشود . 6. از ابزار شیوایی بیان و شیرینی کلام که گاهی با چاشنی طنز محترمانه می تواند در تقویت ارتباط با بیمار کمک کند، استفاده شود . 7. ضمن پای بندی به محتوای علمی آموزش از جملات کلیشه ای/ تکراری و از پیش تعیین شده (بیان طوطی واری) استفاده نشود . 8. از مهارتهای برقراری ارتباط موثر مانند ایجاد همدلی، مثبت گرایی، مثبت اندیشی، امید بخشی و حمایت در حین ارائه محتوای آموزش استفاده شود <https://reza.arums.ac.ir/fa> .

9. ارتباط انسانی با چاشنی صبر، حوصله، مهربانی و دلسوزی در حین آموزش، 10. قبل از ترک بالین از فراگیری دانشی، مهارتی و نگرشی بیمار اطمینان حاصل شود و در صورت نیاز جمع بندی نهایی آموزش برای بیمار مجدداً تکرار شود.

اهم وظایف مسئول آموزش بیمار در بخش :

1. انجام هماهنگی مستمر برای تمامی اقدامات مرتبط با آموزش بیماران با سرپرستار و سوپروایزر آموزشی و آموزش سلامت بیمارستان . 2. انجام نیازسنجی آموزشی بیماران در دو حیطه آموزش های عمومی و خود مراقبتی و بیماریهای شایع با هماهنگی سرپرستار و سوپروایزر آموزشی و آموزش سلامت . 3. اولویت بندی نیازهای آموزشی بیماران بخش در چارچوب سیاستهای آموزشی مدیر پرستاری با هماهنگی سرپرستار و سوپروایزر آموزشی و آموزش سلامت . 4. مشارکت در طراحی برنامه های آموزش عمومی بیماران در بدو ورود و حین بستری و ترخیص مبتنی بر نیازسنجی آموزشی انجام شده . 5. مشارکت در تدوین دستورالعمل های آموزش خود مراقبتی برای بیماریهای شایع با محوریت سوپروایزرهای آموزشی و آموزش سلامت و مشارکت پزشکان . 6. نظارت مستمر مسئول آموزش به بیمار بر ارائه توضیحات و آموزشهای بدو ورود و حین بستری توسط پزشکان و پرستاران . 7. نظارت مستمر مسئول آموزش به بیمار بر اجرای دقیق آموزش برنامه های خود مراقبتی توسط پزشکان و پرستاران در مراحل بستری و ترخیص بیمار . 8. برنامه ریزی و مشارکت در زمینه طراحی پمفلت ها و جزوات آموزشی و تهیه بانک اطلاعاتی آموزشی برای بیماران بخش و بیماریهای شایع در هر بخش . 9. ارزیابی و تعیین میزان اثربخش بودن آموزش های عمومی ارائه شده (حداقل سه ماه یکبار)). مشارکت در اجرای آموزشها عمومی و خودمراقبتی برای بیماران تحت مراقبت خود

شیوه های آموزش حداقل شامل: انواع آموزش چهره به چهره - کارگروهی - فیلم و پوستر - پمفلت یا

سایر رسانه های آموزشی است. استفاده از همکاری سایر کارکنان بالینی، فیزیوتراپ، کارشناس تغذیه، رسیپراتوریست، نمونه بردار آزمایشگاه، روانشناس بالینی و سایر زیر گروههای پزشکی جهت ارائه آموزشها.

<https://reza.arums.ac.ir/fa>